

Наталія ТКАЧЕНКО
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

Ілля ТКАЧЕНКО
директор ТОВ «СДД Альянс»,
кандидат економічних наук

МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, АЛЬТЕРНАТИВИ

Медіація в Україні може отримати поширення, коли набуде чинності т. н. проєкт № 3504 «Про медіацію» [1]. На цей час тривають дискусії фахівців щодо доцільності, необхідності та перспективності введення практики медіації в діяльність щодо позасудової та добровільної, конфіденційної та структурованої процедури запобігання виникненню або врегулювання конфліктів (спорів) шляхом переговорів [2–5]. Законопроект визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою.

Основними, на нашу думку, проблемами є визначені у висновку Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради до т. н. проєкту Закону України «Про медіацію» № 3504, можуть стати такі:

1. Термін «медіатор» та «медіація» надаються без врахування визначення цих термінів у статті 3 Директиви 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради. У т. н. проєкту відсутня структура процедури медіації, не виділено основні етапи та цілі етапів медіації.

2. Термін « т. н. проєкт угода» прописана лише в т. 1, а саме надане наступне визначення « т. н. проєкт угода – письмова угода учасників правовідносин про спосіб врегулювання всіх або певних конфліктів (спорів), які виникли або можуть виникнути між ними, шляхом проведення медіації. Медіаційна угода може укладатися у формі медіаційного застереження в договорі або у формі окремої угоди» та в подальшому це визначення не використовується. Мета введення цього поняття є незрозумілою, оскільки в подальшому він не застосовується.

3. Виглядає небезпечною спроба регулювання процедури медіації нормативно-правовими актами без уточнення предмета регулювання нормативно-правових актів чи зазначення сфери, якої вони стосуються.

4. Відсутній опис особливостей проведення медіації в окремих категоріях конфліктів (спорів) з урахування специфіки спорів у кримінальних, цивільних, митних, податкових та адміністративних спорах. Оскільки кожен із цих спорів має певну специфіку, то законотворець має це врахувати та прописати у Законі.

5. У т. н. проєкту відсутній опис стадій медіації та прав медіатора.

6. Відсутнім є також аспект розголошення отриманої конфіденційної в процедурі медіації.

7. Фактично не надана увага щодо використання портативних т. н. проєкту х пристроїв, а також здійснення фото-, кіно-, відео- та звукозаписів.

8. Відсутні положення, які стосуються варіантів фіксування результатів медіації та згоди сторін конфлікту, положення щодо виконання угоди за результатами медіації та строків такого виконання.

9. Не визначено принципи та положення кодексу професійної етики медіатора, неузгоджені положення т. н. проєкту, що стосуються ведення реєстрів медіатора із нормами Закону України «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та «Про доступ до публічної інформації», а найголовнішим, на нашу думку, є певні протиріччя із положеннями Закону України «Про нотаріат».

10. Невизначеність положень т. н. проєкту щодо ведення реєстрів медіаторів із нормами Закону України «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та «Про

доступ до публічної інформації», а також принципи визначення базових навиків медіатора та проведення сесій медіаторів викликає певну занепокоєність.

Альтернатив медіації як конфіденційної форми вирішення спорів за участі нейтральної третьої сторони (медіатора) під час дотримання визначених у т. 4 проекту принципів медіації, а саме: добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації фактично не існує. Просування цього виду вирішення спорів та конфліктів є перспективним напрямом для України.

1. Проект Закону про медіацію № 3504 від 19.05.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877

2. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2018.

3. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2019. 42 с.

4. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 10. С. 86–92.

5. Кармаза О. О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 24–28.

Тетяна ТРЕНЬ

курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

канд. юрид. наук **К. Р. Резворович**
завідувач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ ЯК МЕТОД ВРЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Згідно із ст. 2 Цивільного процесуального кодексу України цивільне судочинство спрямоване на здійснення справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [4]. Зі змісту цієї норми випливає, що для забезпечення ефективної охорони прав повинна бути впроваджена така процесуальна процедура провадження у справах, яка не лише здійснюватиметься на вказаних засадах, а й надаватиме можливість досягти вирішення правового питання, яке є предметом судового розгляду.

Аналіз практики інших країн свідчить про те, що в багатьох із них закріпились такі механізми вирішення спору: третейський суд, арбітраж, переговори та медіація. Провідною метою імплементації таких механізмів є, перш за все, надання особі змоги самостійно обирати спосіб ліквідації спору та скорочення рівня завантаженості національних судів. На сьогодні все більшої ваги набувають засоби саморегулювання суспільних відносин. Підвищення ініціативності та відповідальності суб'єктів цивільного обороту надає можливість державі делегувати частину своїх повноважень в окремих галузях інститутам громадянського суспільства, таким як медіації. Принагідно зазначити, що до сьогодні у Верховній Раді України вже було зареєстровано кілька проектів Закону «Про медіацію», проте вони не мали наслідком прийняття закону. Важливою подією поточного року стало прийняття Закону України «Про медіацію» № 3504 від 16.11.2021 р. [3]. Безперечно, ця подія стала суттєвим кроком до закріплення на законодавчому рівні можливості проведення процедури медіації.

Вважаємо за необхідне зазначити, що медіація – це процес переговорів, який